

אלו דברים פרק שמיני ברכות

סמורת
השם

כז א ש"ע א"ח סימן
לח טע"פ טו :
כח ב מ"י פ"ט מהל'
שבת הלכה טו סמג
עשין כט טו"ש פ"ח א"ח
שם טע"פ ט :
כט ג מ"י שם הל' כה
טו"ש שם טע"פ ד :
ל ד מ"י שם הלכה טו
טו"ש שם טע"פ א :
לא ה ה מ"י פ"ד מהל'
ברכות הל' א סמג
עשין כז טו"ש פ"ח א"ח סי'
קפ"ד טע"פ א

באכילה מרובה . ד' מילין כך פירש' ולי נראה דזה מועט
יותר מאכילה מועטת אלא נראה לפרש איפכא
אכילה מרובה כל זמן שהוא נאכל דאין שם קצבה אבל מועט ד' מילין :
והייתם קדושים אלו מים אחרונים . דוקא להם שהיו רגילין
ליטול ידיהם אחר
הסעודה מפני מלח סדומית אבל אלו
שאין מלח סדומית מלוי בינינו ואין
אלו רגילין ליטול אחר הסעודה אין
הנטייה מעטת עלינו לבדק ומיהו
אנשים מעוננים הרגילין ליטול ידיהם
אחר הסעודה ודאי להם מעטת
הנטייה לבדק ברכת המזון ונריכס
ליטול את ידיהם קודם ברהמ"א :

הדרן עלך אלו דברים

לאורה ולא ראה שלהבת משכחת לה דקיימא בקרן וזית אלא ראה שלהבת
ולא נשתמש לאורה היכי משכחת לה לאו דמרחקא לא כגון דעמיא
ואולא : ת"ד גהלים לוחשות מברכין עליהן אוממות אין מברכין עליהן ה"ד
לוחשות אמר רב חסדא כל שאילו מכנים לחוכן קיסם ודולקת מאיליה
א"י בעינא להו אוממות או עוממות ת"ש דאמר רב חסדא בר אבדימי ארזים
לא עממיהו בנן אלהים ורבה אמר יאורו ממש וכמה אמר עולא ברי שיכיר
בין איסר לפונדיון הוקיע אמר רבי שיכיר בין *מלומא של טבריא למלומא
של צפורי רב יהודה מברך אדבי אדא דיילא רבא מברך אדבי גוריא בר
חבא אב"י מברך אדבי בר אבובא אמר רב יהודה אמר רב דאין מחורין על
האור כדרך שמחורין על המצות א"ר זירא מריש הוה מהדרנא כיון
דשמענא דהא דרב יהודה אמר רב אנא נמי לא מהדרנא אלא אי מקלע
לי ממילא מברכנא : י"מ שאכל וכו' : אמר רב וביד ואיתמא רב דימי בר
אבא מחלוקת בשבח אבא במזיד ד"ה יחזור למקומו ויברך פשיטא ושבח
הנן מהו דתימא ה"ה אפילו במזיד והא דקתני ושבת להודיעך כהן דב"ש
קמ"ל תניא אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריהם מי שאכל בראש הבירה ושבח
ויירד ולא ברך יחזור לראש הבירה ויברך אמרו להן ב"ש לב"ה לדבריהם
מי ששבח ארנקי בראש הבירה לא יעלה ויטלנה לכבוד עצמו הוא עולה
לכבוד שמם לא כל שכן הנהו תרי תלמידי חד עביד בשונג כב"ש ואשבח
ארנקא דדהבא וחד עביד במזיד כב"ה ואכילה אריא רבה בב"ה הוה קאול
בשירתא אבל ואשתלי ולא בריך אמר ריכא אעביד אי אמינא להו אנשאי
לברך אמרי לי בריך (ה) כל היכא דמברכת לרחמנא מברכת מוטב דאמינא להו
אנשאי יונה דדהבא אמר להו אנשור לי דאנשאי יונה דדהבא אויל וברך
ואשכח יונה דדהבא ומאי שנא *יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דבתיב
כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא

[וע"פ ח"ס' מילין קה.
ד"ה מ"ס]

לב : (מ"י) פ"ט מהל'
ברכות הלכה יד
[הנחמ"ס לא הביא לכל
זו וע"י בלתי טעם רחוק]
סמג שם טו"ש פ"ח א"ח שם
טע"פ ט
לב ח מ"י פ"ח מהל'
ברכות הל' יא ש"ע
א"ח סי' ט"ו טע"פ ג :
לד ח מ"י שם הל' יג
סמג עשין כז טו"ש
א"ח סי' ט"ו טע"פ ג :
לה י טו"ש פ"ח א"ח סי'
רה טע"פ ד :
לו ח מ"י שם הלכה יג
טו סמג שם טו"ש
א"ח סי' ט"ו טע"פ ג :
לז ח מ"י פ"ז מהלכות
ברכות הל' יא יב סמג
שם טו"ש פ"ח א"ח סימן
קפ"ד טע"פ א :

רב נסים גאון

כדי שיכיר בין מלומא
של טבריא למלומא
של צפורי . הא פירשהו
בתלמוד ארץ ישראל
כדי שיהא יודע להבחין
בין טעמא למטעם ובנב"מ
דאין עשירין [נדרשנא]
הלכה ב אמרו הענין
אמן צריכין לתועלת
בגד ועניניהם בבוס :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' א"ח י' בריך
הכא כל היכא וכו'
יונה דדהבא דברי ר' יהושע
ובריך וכו' מהו שאל יונה
דקטא דמתילי וכו' אלא
במלות לא מהו יונה וז'
כנסיה תנינא פליה אף
ישראל מלחא תנינא
עליון עד איתמי
(ב) שם כי קדוש אני וכו'
סמג סוכה הל' ט'
(ג) רש"י ד"ה מעטת אה
הכנסה וכו' קטות סעודה
דא"ה
סמג וכו' סגולה ר"ב עיין
כ"י כולה מברכין דף מ"ב :

[נעקד גלוי' כתב הכה
המוסף הערוך פ"י בלשון
יוני מתייחס אל א"ח
המלחמה פ"ט] :

הגהות הגר"א

(ה) גמ' בסוף הפרק פ'
אלהים אלהי ישראל וכו'
לה מקרא דש"ס שמיני
וכ"ה בלחמיה אלוהי סג :

לא יאורו ממש . שאפילו לא כהנה ממנו מברכין עליו ומאי עד שיהיו
עד שיהא אורו ראוי ליהנות ממנו לעומדים סמוך לו ואז מברכים
עליו א"ח הרחוקים ממנו ובלבד שיהיו : בפנים . בעשית : יאורו
ממש . עומד בסמוך : וכמה . הוא לריך להיות בסמוך : מלומא .
תורה אור משקל : רב יהודה . היה מברך על
אור שצבים אדא דיילא ורחוק מביתו
היה רב יהודה לטעמיה דלא בעי
סמוך : רבא מברך אדבי גוריא בר
חמא . סמוך לביתו היה רבא לטעמיה
דאמר סמוך בעינן : אין מחורין על
האור . אס אין לו אור א"ל לחזר
אחריו : חד עביד בשונג כב"ש .
אע"פ שנג ועקב מן המקום ע"י
שכחה החמיר על עצמו כב"ש וחד
למקום שאלובדך : חד עביד במזיד .
נעקב ממקום שאלב במזיד כדי לבדק
במקום אחר שהולך לילך : אנשאי
יונה דדהבא . שכחתו יונה של וזה :
יונה אינה נלולת אלא בכנפיה . או
בזרחת או נלחמת בראשי אנפיה : או
יין אחר המזון . הא פריש לה בגמרא
בריש פרקין ל"ב אין ברכת המזון
טעונה כוס ולכ"ה טעונה כוס : היכי
נפיק קס"ד בחד מן המסובין .
עסקין במתני' : חטוף וברך .
כשמושיטין כוס של ברכה כוי מחזר
שיתנה לך ותבדק : במשמע . הטענה
והמבדק במשמע קומו ברכו את ה'
אלהים בם עזרא (נחמיה ט) ואומר
ויברכו שם כבודך והיא עניינא חמון
שבמקדש במסכת תענית (פ"ג דף
טו : ולקמן דף ס"ג) מפרש קומו ברכו
בתחלת ברכה ויברכו שם כבודך
(ס) במקום עניינא חמון שבמקדש
אומר בשכמל"ו : שממדין למבדק .
ליתן שכה : אחר תפוקות . כשנלמדי
ברכות מפי רבן : הואיל ולהתלמד
עשויין . שאין מתכוונים לבדק אלא
ללמד : אבל בעידן מפסריהו .

ואין מברכין על הנר עד שיאורו : אמר רב
יהודה אמר רב לא יאורו יאורו ממש אלא
כל שאילו עומד בקרוב ומשתמש לאורה
ואפילו ברחוק מקום וכן אמר רב אשי
ברחוק מקום שנינו מיתבי *היתה לו נר
טמונה בחזקו או בפנס או שראה שלהבת
ולא נשתמש לאורה או נשתמש לאורה
ולא ראה שלהבת אינו מברך עד שיראה
שלהבת וישתמש לאורה בשלמא משתמש
לאורה ולא דקיימא בקרן וזית אלא ראה שלהבת
ולא נשתמש לאורה היכי משכחת לה לאו דמרחקא לא כגון דעמיא
ואולא : ת"ד גהלים לוחשות מברכין עליהן אוממות אין מברכין עליהן ה"ד
לוחשות אמר רב חסדא כל שאילו מכנים לחוכן קיסם ודולקת מאיליה
א"י בעינא להו אוממות או עוממות ת"ש דאמר רב חסדא בר אבדימי ארזים
לא עממיהו בנן אלהים ורבה אמר יאורו ממש וכמה אמר עולא ברי שיכיר
בין איסר לפונדיון הוקיע אמר רבי שיכיר בין *מלומא של טבריא למלומא
של צפורי רב יהודה מברך אדבי אדא דיילא רבא מברך אדבי גוריא בר
חבא אב"י מברך אדבי בר אבובא אמר רב יהודה אמר רב דאין מחורין על
האור כדרך שמחורין על המצות א"ר זירא מריש הוה מהדרנא כיון
דשמענא דהא דרב יהודה אמר רב אנא נמי לא מהדרנא אלא אי מקלע
לי ממילא מברכנא : י"מ שאכל וכו' : אמר רב וביד ואיתמא רב דימי בר
אבא מחלוקת בשבח אבא במזיד ד"ה יחזור למקומו ויברך פשיטא ושבח
הנן מהו דתימא ה"ה אפילו במזיד והא דקתני ושבת להודיעך כהן דב"ש
קמ"ל תניא אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריהם מי שאכל בראש הבירה ושבח
ויירד ולא ברך יחזור לראש הבירה ויברך אמרו להן ב"ש לב"ה לדבריהם
מי ששבח ארנקי בראש הבירה לא יעלה ויטלנה לכבוד עצמו הוא עולה
לכבוד שמם לא כל שכן הנהו תרי תלמידי חד עביד בשונג כב"ש ואשבח
ארנקא דדהבא וחד עביד במזיד כב"ה ואכילה אריא רבה בב"ה הוה קאול
בשירתא אבל ואשתלי ולא בריך אמר ריכא אעביד אי אמינא להו אנשאי
לברך אמרי לי בריך (ה) כל היכא דמברכת לרחמנא מברכת מוטב דאמינא להו
אנשאי יונה דדהבא אמר להו אנשור לי דאנשאי יונה דדהבא אויל וברך
ואשכח יונה דדהבא ומאי שנא *יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דבתיב
כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא

כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא
בכנפיה אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות : עד אימתי הוא וכו' : כמה
שיעור עכול א"ר יוחנן כל זמן שאינו רעב וריש לקיש אמר כל זמן שיצא
מחבת אכילתו א"ל רב יימר בר שלמיה למר זוטרא ואמרי לה רב יימר בר
שיובי למר זוטרא מי אמר ריש לקיש הכי והאמר רב אמי אמר ריש לקיש
כמה שיעור עכול כדי להלך ארבע מילין ל"ק כאן באכילה מרובה כאן
באכילה מועטת : בא להם יין וכו' : למימרא דישאל אע"ג דלא שמע כולה
ברכה עונה יוכי לא שמע היכי נפיק אמר חייא בר רב ב"שלא אבל עמקן
וכן אמר רב נחמן אמר רבא בר אבובא בשלא אבל עמקן *א"ל רב לחייא
בריה ברי חסוף וברך וכן אמר רב הונא לרבה בריה חסוף וברך למימרא
דמברך עדיף ממאן דעני אמן והתניא ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר
מן המברך א"ל ר' נהוראי השמים כן הוא תרע שרר *גוליידין יורדין
ומתגדין [במלחמה] וגבורים יורדין ומנצחין תנאי היא דתניא אחר המברך
אלא שממדין למברך יותר מן העונה אמן בעי מיניה שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקות של
בית רבן אמר ליה אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשויין וה"מ בדלא
עידן מפסריהו אבל בעידן מפסריהו עונין ת"ד שמן מעכב את הברכה דברי רבי זילאי רבי זיואי
אומר אינו מעכב רבי אחא אומר שמן טוב מעכב ר' זווהמאי אומר כשם שמוזהם פסול לעבודה כך
ידים מזהמות פסולות לברכה אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא זילאי ולא זיואי ולא זווהמאי ידענא
אלא מתניתא ידענא דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא והתקדשתם אלו ויקרא כ
מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש (ב) זה שמן אני יי' אלהים (ה) זו ברכה :

הדרן עלך אלו דברים

הדרן עלך אלו דברים
ומתגדין [במלחמה] וגבורים יורדין ומנצחין תנאי היא דתניא אחר המברך
אלא שממדין למברך יותר מן העונה אמן בעי מיניה שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקות של
בית רבן אמר ליה אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשויין וה"מ בדלא
עידן מפסריהו אבל בעידן מפסריהו עונין ת"ד שמן מעכב את הברכה דברי רבי זילאי רבי זיואי
אומר אינו מעכב רבי אחא אומר שמן טוב מעכב ר' זווהמאי אומר כשם שמוזהם פסול לעבודה כך
ידים מזהמות פסולות לברכה אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא זילאי ולא זיואי ולא זווהמאי ידענא
אלא מתניתא ידענא דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא והתקדשתם אלו ויקרא כ
מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש (ב) זה שמן אני יי' אלהים (ה) זו ברכה :

הדרן עלך אלו דברים

הדרן עלך אלו דברים
ומתגדין [במלחמה] וגבורים יורדין ומנצחין תנאי היא דתניא אחר המברך
אלא שממדין למברך יותר מן העונה אמן בעי מיניה שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקות של
בית רבן אמר ליה אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשויין וה"מ בדלא
עידן מפסריהו אבל בעידן מפסריהו עונין ת"ד שמן מעכב את הברכה דברי רבי זילאי רבי זיואי
אומר אינו מעכב רבי אחא אומר שמן טוב מעכב ר' זווהמאי אומר כשם שמוזהם פסול לעבודה כך
ידים מזהמות פסולות לברכה אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא זילאי ולא זיואי ולא זווהמאי ידענא
אלא מתניתא ידענא דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא והתקדשתם אלו ויקרא כ
מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש (ב) זה שמן אני יי' אלהים (ה) זו ברכה :

[תוספתא פ"ה]

פסחים ע"ה
פ"ט שבת ע"ה
פ"ט [בעידן פ"י
מעטת]

[שבת מט. פ'
וע"פ גיטין
מ"ה סנהדרין פ"ה]

מ"ד כ"ו :